The Greek Review of Social Research

Vol 2 (1970)

2-3

Ο Έλλην απόδημος εν Γερμανία: Ψυχολογική και κοινωνικο-οικονομική εμπειρική έρευνα

Νικόλαος Γ. Παπαδόπουλος

doi: [10.12681/grsr.400](https://doi.org/10.12681/grsr.400)

Copyright © 1970, Νικόλαος Γ. Παπαδόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Παπαδόπουλος Ν. Γ. (1970). Ο Έλλην απόδημος εν Γερμανία: Ψυχολογική και κοινωνικο-οικονομική εμπειρική έρευνα. *The Greek Review of Social Research*, 2, 142–143. <https://doi.org/10.12681/grsr.400>

Ο ΕΛΛΗΝ ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ψυχολογική και κοινωνικο-οικονομική εμπειρική έρευνα

όλο

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητού

‘Ο συγγραφέας διεξήγαγε την έρευνα κατὰ τὰς ἐν Γερμανίᾳ σπουδὰς του, τὸ ἔτος 1964. Τὸ θέμα υπέδειξεν εἰς αὐτὸν ὁ διευθυντής του Ψυχολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου Βόννης, καθηγητῆς κ. Hans Thomae.

Σκοπὸς τῆς ἐρεύνης ἦτο ἡ μελέτη: α) τὸν κίνητρον ἀποδημίας τὸν ἐλλήνων ἐργαζομένων εἰς Δυτικὴν Γερμανίαν, β) τὸν προβληματὸν τὰ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῆς ἐκεῖ ἐργασίας ὡς καὶ τῆς ἐν γένει ζωῆς τὸν.

Ἡ μέθοδος ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ ὑλικοῦ ἦτο ἡ συνέντευξις βύσει ἐρωτηματολογίου.

Τὰ πρόσωπα τῆς ἐρεύνης ἦσαν 30 ἐν ὄλῳ, ἡλικίας 18-50 ἐτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 19 25-35 ἐτῶν. Ἐξ αὐτῶν οἱ 19 ἦσαν ἐγγαμιοὶ καὶ οἱ 11 ἄγαμοι. Προήρχοντο ἐξ ἄγροτικῶν κυρίως περιοχῶν (24) καὶ ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον (21) γεωργοὶ καὶ χειρωνακτοί. Ὡς πρὸς τὴν σχολικὴν παιδείαν, οἱ 23 ἦσαν ἀποφοίτοι Δημοτικοῦ Σχολείου, οἱ 2 ἕχουν συμπληρώσει ὀρισμένους τάξεις Γυμνασίου, 3 δὲ ἦσαν ἀπόφοιτοι αὐτοῦ. Ὁ χρόνος παραμονῆς αὐτῶν εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ἐκμαίνοτο ἀπὸ ἐνὸς μηνὸς μέχρι τεσσάρων ἐτῶν.

Ἐκ τῆς ἐρεύνης προέκυψαν ὀρισμέναι ἐνδιαφέρουσαι μαρτυρίαι, τὰς ὁποίας παραθέτομεν ἀκόλουθως:

Κίνητρα ἀποδημίας

Διὰ τοὺς 27 ἐκ τῶν 30 (90%) τὰ κίνητρα ἀποδημίας ἦσαν οικονομικά. Αἱ ἐπόμεναι ἀπαντήσεις συνοψίζον ἐν πολλοῖς τὰς ἀπαντήσεις καὶ τὸν ὑπολοίπον.

«Τὸν τελευταῖον χρόνον δὲν πῆραμε τίποτε ἀπ’ τῆς δουλειᾶς μας. Αὐτὸ ἦταν μιὰ ἀφορμὴ πού σκέφτηκα νὰ φύγω, ἀλλὰ μόνον μὴ ἀφορμὴ, καὶ δὲν ἦταν μόνον αὐτή. Τὰ χρώρια δὲν μοῦ δίνουν καμιά ἀσφάλεια, γιὰτὶ ἤθελα νὰ ζῶ καλύτερα, νὰ μπορῶ νὰ κάνω κάτι ὁ ἴδιος καὶ νὰ μὴ «ζῶ ἀπ’ αὐτὰ πού πῆρα ἀπὸ τὸν πατέρα μου. Ἦθελα νὰ καλύτερέγω τὴ ζωὴ μου, νὰ μὴ μένω γεωργός, γιὰτὶ ὁ γεωργὸς «εἶναι τὸ τελευταῖο ἐπάγγελμα γιὰ μὰς ἐκεῖ, ὁ ἀργότερος δὲν ἔχει καμιά ἀξία στὴν κοινότητα.»

«Σκέφτηκα, ὅσο ἔχω *χρέη* στὴν *τράπεζα*, θάταν ἀπὸ νὰ μὴ περιμένα ἐυφροσύνη, γιὰ νὰ πάω χρήματα, ἀλλὰ νὰ φύγω στὴ Γερμανία, γιὰ νὰ μπορέσω γρηγορώτερα νὰ τὰ ἐξοικονομήσω.»

«Ἀκουγα ἀπὸ ἄλλους, ὅτι στὴ Γερμανία κερδίζουν πολλὰ χρήματα, καὶ σκέφτηκα καλὸ θάταν νὰ πάω καὶ ἐγώ. Δὲν εἶχα τίποτε συγκεκριμένο στὸ μυαλό μου,

»Σκέφτηκα μόνο, ἂν θὰ κέρδιζα, κάτι θὰ «μπορούσα νὰ κάμω, ν’ ἀγοράσω ἕνα φορτηγὸ καὶ νὰ κάμω μεταφορὴς, μιὰ πού ἤμουν στὸ στρατὸ ὁδηγός.»

«Τὸν τελευταῖον χρόνον, ἦταν ἄρρωστη ἡ γυναίκα μου, *δανείστηκα χρήματα* καὶ ἀπὸ ὅσα πῆρα ἀπ’ τὰ σιτάρια δὲν μπόρεσα νὰ τὰ ἐπιστρέψω, καὶ ἂν θὰ τ’ ἄφηνα γιὰ ἀργότερα, θὰ αὐξάνονταν οἱ τόκοι. Ἦναι αὐτὸ σκέφτηκα ὅτι καλὸ θάταν νὰ φύγω στὴ Γερμανία, γιὰ νὰ κερδίσω περὶσσότερα χρήματα καὶ ἔτσι ν’ ἀντέπεξέλω στὶς δυσκολίες.»

Οἱ λοιποὶ 3 (10%) ἐκ τῶν ἀνωτέρω 30 ἀναφέρουν ὡς κίνητρα ἀποδημίας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀλλάξουν τρόπον ζωῆς, τὴν ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας τὸν, ὡς καὶ ἄλλους δευτερεύοντας, καθαρὸς προσωπικοὺς λόγους:

«Πολλὰ χρήματα δὲν εἶχαμε, ἀλλὰ οὕτε καὶ μεγάλες ἀνάγκες, πάντοτε εἶχαμε *λεφτά* καὶ ἐγὼ τσέπη. Σκέφτηκα ὅμως ν’ ἀλλάξω τὴ δουλειά τοῦ μαρκαδόκ καὶ τοῦ γεωργοῦ μὲ μιὰ καλύτερη. Ἦθελα ἐπίσης σάν νέος νὰ δῶ κάτι, νὰ μάθω κάτι καὶ νὰ διασκεδάσω. Ὅπως ὅλοι οἱ νέοι, εἶχα καὶ ἐγὼ τὴν περιέργειαν καὶ ἤθελα νὰ ζήσω κάτι διαφορετικὸ ἀπ’ ὅτι στὸ χωριό μου.»

«Ἡ κυριώτερη αἰτία πού μ’ ἔκαμε νὰ «σκεφθῶ νὰ φύγω ἦταν ὅτι ἤθελα νὰ «δῶ καὶ ἐγὼ κάτι. Σκέφτηκα, εἰμαι ἐλεύθερος ἀκόμη καὶ μπορῶ νὰ ταξιδέψω στὴ Γερμανία καὶ νὰ δῶ πῶς εἶναι ἐκεῖ. Φυσικά, τὸ ὅτι θὰ κέρδιζα χρήματα, ἦταν ἐπίσης μιὰ αἰτία, ἀλλὰ μ’ ἐνδιέφερε νὰ κερδίσω τόσα, ὅσα θὰ χρειαζόμουν γιὰ τὸ ταξίδι καὶ γιὰ τὰ ἐξόδα στὴ Γερμανία, ὅσο θὰ ἔμενα ἐκεῖ.»

«Ἦθελα νὰ δῶ τὴ Γερμανία, πού εἶναι τὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης» τόσα πολλὰ λένε γιὰ τὴν ἐυρωπαϊκὴν ζωὴν στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν γερμανίαν νὰ τὴν γνωρίσω. Ἦναι περιπέτεια, τὸ νὰ δῶ κάτι νέο, κάτι ἄγνωστο, νὰ γνωρίσω ἄλλες χῶρες καὶ ἀνθρώπους μὲ παρακινούσε πάντοτε, γιὰτὶ μὴ ἄρεσει ἐν ζῶ μὲ περιπέτεια... Ἐνὰς ἀνθρώπος χωρὶς περιέργειαν, χωρὶς περιπέτεια, εἶναι «ῥπος ἕνα ζῶ, γιὰ μένα.»

«Ἦθελα ἀπλῶς νὰ φύγω, νὰ πάω νὰ γνωρίσω μιὰ ἄλλην ζωὴ, νὰ διακίβω τὸ «δεσμὸ μου μὲ τὸ κορίτσι καὶ νὰ τὴ ξεχάσω... Νὰ ἀγοράσω ἕνα αὐτοκίνητο...

»Εἶχα ἐπίσης μιὰ σκέψη γιὰ σπουδές.»

«Ἦρθε στὴ Γερμανία ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ξεφύγω ἀπ’ αὐτὴ τὴν «κατὰστασι (=συνεχεῖς ἐριδίες μὲ τὸν πα-

τέρα). Ἐπειτα, γιὰ νὰ μάθω κάτι ἀπὸ μηχανάκι, νὰ διορθῶναι αὐτοκίνητα, κτλ., πού μοῦ χρειαζόναί γιὰ τὴ δουλειά μου. Ἦξερα ὅτι κάτι τέτοια τὰ μαθαίνει κανεὶς ἐδῶ κατὰ τὸν πιὸ εὐκόλο τρόπο.»

Προβλήματα ἐκ τῆς ἐκεῖ παραμονῆς

Ταῦτα ὀφείλονται, κατὰ τὸν συγγραφέα καὶ τὰ περίστωτα τῆς ἐρεύνης του, εἰς δυσχερεῖας τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουν οἱ ἀποδῆμοι ἐξ αἰτίας τῆς γλώσσης, τόσον εἰς τὴν ἐργασίαν τὸν ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἐπικοινωνίαν τὸν μετὰ τὸν γηγενῶν, εἰς τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας, τὰς συνθηκάς ἐργασίας καὶ τὸν διαφορετικὸν ἐν γένει τρόπον ζωῆς. Καθίστανται δὲ αἱ δυσχερεῖαι αὗται ἐπὶ ἐντονώτεροι λόγῳ τὸν ὑψηλῶν προσδοκίων τὸν μεταναστών περὶ τῆς ζωῆς, τὸν ἁμολβῶν, ὡς καὶ τὸν συνθηκῶν ἐργασίας ἐν Γερμανίᾳ, καὶ αἱ ὁποῖαι, ὡς εἶναι φυσικόν, διαφεύδονται, ὡς ἐμφανίζεται ἐκ τῶν ἑξῆς ἀπαντήσεων:

«Μὲ τὴ γλῶσσα ἐνίωσα τὴν πρώτη μεγάλη ἀπογοητεῖσι. Κανεὶς δὲν μ’ ἀνέγκας νὰ σιωπήσω, ἀλλὰ ἐγὼ ἤμουν ἀναγκασμένος νὰ σιωπῶ.»

«Ὅταν φτάσαμε στὸ σταθμό, εἶδα ὅτι «βρισκόμασταν σὲ ἕνα τελείως ἄγνωστο «κόσμο. Δὲν ξέραμε κἀν πού βρισκόμασταν. Εἶχαμε τὸ συναισθημα σάν νὰ πέσαμε ἀπ’ τὸν οὐρανόν. Ὅλοι σχεδὸν ἔλεγαν ὅτι τὸ καλύτερο θὰ ἦταν ἐὰν ἐπιστρέφαμε ἀμέσως, μὲ τὸ ἐπόμενο τραῖν. Δὲν μπορούσαμε νὰ μιλήσουμε. Τὸ ξέραμε, βέβαια, ὅτι δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ «συνεννοουθεῖα, ἀλλὰ ἄλλο νὰ τὸ σκέπτεται κανεὶς καὶ ἄλλο νὰ τὸ ζῇ στὴν «πραγματικότητα.»

«Ἦμουν σάν νὰ βρισκόμουν σ’ ἕνα «χῶς. Ἐνῶθα σάν μιὰ μηχανή, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ μιλῶ, χωρὶς νὰ ξέρω πῶς ἐπρεμὲνα νὰ συμπεριφέρωμαι, τί περιμέναν ἀπὸ μένα, τί ἔλεγαν σὲ μένα... Εἶχα χάσει «τὸν ἐαυτό μου...»

«Τὸ κλῆμα γενικά, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κιόλας, ἦναι στενοχώρησε πολὺ, καὶ μάλιστα μοῦ «πέφτει σάν βάρος ἀκόμη τώρα αὐτὴ ἡ «δύμχη, αὐτὴ ἡ σκετοινία...»

«Ἐνῶθα σάν καὶ νὰ μοῦ ἔλειπε, ἴσως «έκεῖναι ἡ καθαρότητα τῆς δικῆς μας ἀ- «ντισφαιρας, ἐκεῖνὴ ἡ ἡμεῖα.»

«Καὶ μὲ τὴ δουλειά ἀπογοητεύτηκα, γιὰτὶ τὰ ἀνακατήματα μὲ τὰ ὑλικά τοῦ «οτιμένου καὶ ὅλα αὐτὰ μὰς μάτωναν τὰ «δόχτυλα. Ἦμωσαν σὲ ἄλλες δουλειές «συντησιμένοι καὶ γι’ αὐτὸ μὰς ἦταν δυσ- «κόλα στὴν ἀρχή. Μὰς διηγούνταν στὴν Ἑλλάδα, ὅτι οἱ δουλειῆς στὴ Γερμανία «εἶναι πολὺ εὐκόλες: Ἰατὰς ἐνα κομπί «καὶ ἐργάζονται οἱ μηχανές», καὶ ἄλλα. Ὅλα ἄμέσως διαπίστωσα ὅτι ὅλα αὐτὰ «ἦταν παρανόμια. Μὰς τὰ διηγούνταν αὐτὰ γιὰ νὰ μὰς κάνουν τὴν ἐντύπωσι ὅτι «εἶδαν καὶ εἶχαν πολλὰ καὶ εἶναι σπου- «δαῖοι. Αὐτοὶ πού ἐρχονταν μὲ ἄδεια μὰς «τὰ ἔλεγαν αὐτὰ, καὶ ἄλλοι πάλι μὰς «δοῖ- «ναν ὅχι ἀκριβεῖς πληροφορίες γιὰ τὶς «δουλειὰς στὴ Γερμανία.»

«Βρῆκα διαφορετικὰς ἀπ’ ὅτι περιμένα,